

เอกสารที่ ๗๖๖/๒๕๑๑
๕ ต.ค. ๒๕๑๑

พิธีมอบหน่อศรีมหาโพธิ์พุทธคยา

ณ อาคารวัฒนธรรมไทย - ภารต

โดยมี

ฯพณฯ พจน์ สารสิน เป็นประธาน

วันศุกร์ ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๑

*Ceremony of Presentation of Bodhi Saplings from Buddhagaya
to H.E. Pote Sarasin*

*Minister for National Development and Economic Affairs
for the people of Dhonburi, Surindr, Nong Khai
and Songkhla Provinces*

under the auspices of the

Thai-Bharat Cultural Lodge

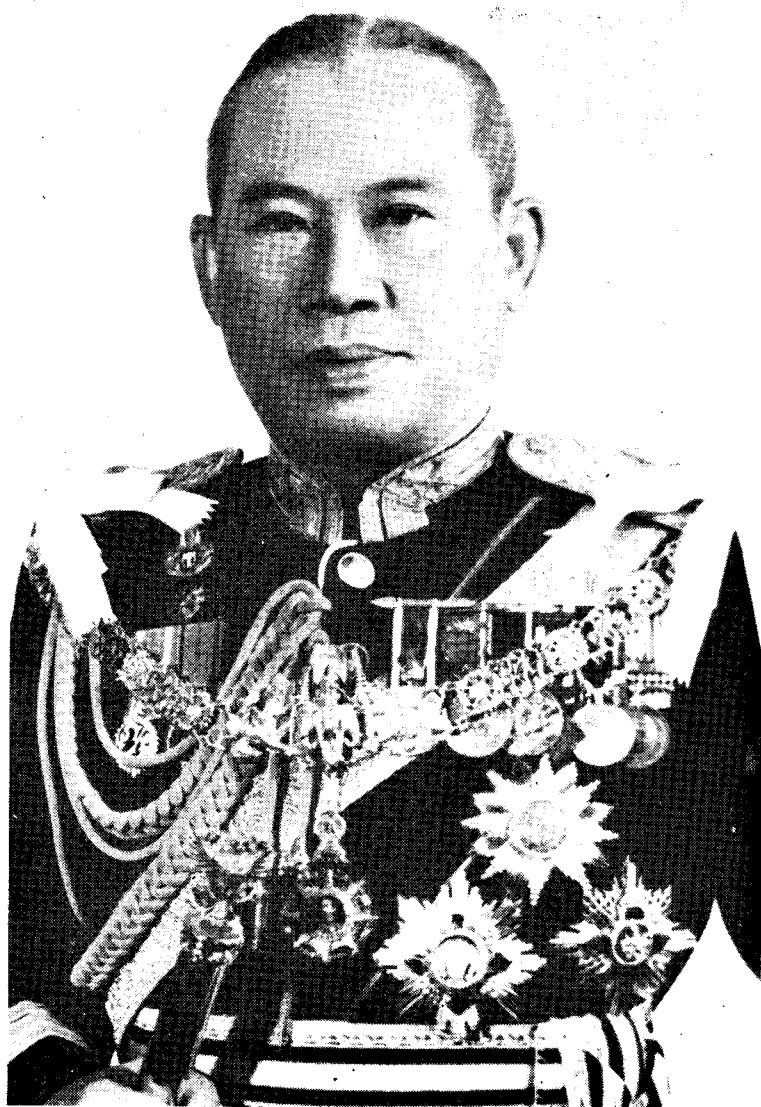
Bangkok, Thailand

on Friday the 20th September, 1968 at 5.00 p.m.

100571

หน่อพระศรีมหาโพธิซึ่งอัญเชิญมาจากพุทธคยา

ฯ พล ฯ จอมพลถนอม กิตติขจร
นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย

ฯพณฯ นางอินทิรา คานธี
นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศอินเดีย

สำเนา

ของ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

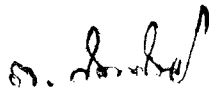
.....

ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่ทราบว่า อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต
อันเป็นสถาบันกลางส่งเสริมวัฒนธรรมไทยกับภารตะ (อินเดีย) ได้ทำพิธี
มอบกิ่งพระศรีมหาโพธิ์รวม ๕ กิ่ง ซึ่งได้รับมาจากพุทธคยา ประเทศอินเดีย
สถานที่ตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้แก่ผู้แทนเจ้าอาวาสจังหวัด
ต่าง ๆ และผู้แทนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ ๒๐ กันยายน
ปีนี้

พิธีมอบกิ่งพระศรีมหาโพธิ์นี้ ย่อมเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็น
ความเข้าใจอันดีระหว่างชาวไทยกับชาวอินเดียตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึง
ปัจจุบันนี้ ในการที่จะช่วยกันจรโลงพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไป

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณอนุโมทนาอาศรมวัฒนธรรม
ไทย-ภารต ที่ได้ประกอบพิธีมอบกิ่งพระศรีมหาโพธิ์ครั้งนี้ ซึ่งนับว่าเป็นกุศล
แก่ชาวพุทธในประเทศไทยอย่างสำคัญยิ่ง.

จอมพล

(ถนอม กิตติขจร)

นายกรัฐมนตรี

MESSAGE
BY
HIS EXCELLENCY FIELD MARSHAL THANOM KITTIKACHORN
PRIME MINISTER OF THAILAND
On the occasion of presentation of
saplings of Bodhi tree from Bodha Gaya, India
At Thai-Bharat Cultural Lodge
20th September, 1968.

I am delighted to know that Thai-Bharat Cultural Lodge, which is the central institute for promoting the cultures between India and Thailand, will perform a ceremony of presenting 5 saplings of Phrasrimahabodhi tree, obtained from Bodha Gaya, India, the place where The Lord Buddha had attained the Enlightenment, to the various representatives of the chief abbots of different provinces, and also to the representative of His Majesty the King on the 20th September of this year.

The ceremony of presenting the saplings of Phrasrimahabodhi tree would be a symbol indicating that a goodwill and understanding between India and Thailand have from the ancient time up to the present day been cooperating unswervingly to promote an everlasting growth of Buddhism.

On this occasion, I should like to express my sincere thanks to the Lodge for initiating the ceremony, which may be considered as a kind of great merits to all Buddhists in Thailand.

Field Marshal

(Thanom Kittikachorn)
Prime Minister

प्रधान मंत्री

M e s s a g e

The planting of saplings from the Bodhi Tree of Bodh Gaya in various parts of the world is a re-enactment of the spread of the great Buddha's teachings centuries ago.

I am glad to learn that saplings of the sacred tree are being presented to Thailand. My greetings to the people and authorities of Thailand on the auspicious occasion.

Indira Gandhi
(Indira Gandhi)

New Delhi,
August 26, 1968.

สำเนา

การปลูกหน่อพระศรีมหาโพธิ์จากพุทธคยาลงในดินแดนส่วนต่าง ๆ ของโลก เป็นการประกาศอิสรภาพหนึ่งซึ่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ที่ได้เจริญแพร่หลายมาแล้วเป็นเวลาหลายร้อยปี

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบว่ากำลังมีการ มอบหน่อโพธิ์พันธุ์อันศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ประเทศไทย ในโอกาสอันเป็นมงคลนี้ ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดีมายังประชาชนและเจ้าหน้าที่แห่งประเทศไทยด้วย

ลงนาม อินทรา คานธี

(อินทรา คานธี)

กรุงนิวเดลี

๒๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๔

(คำแปลจากสำเนาภาษาอังกฤษ)

สำสัน

ของ

ฯพณฯ พจน์ สารสิน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

ในโอกาสวันท้อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต ทำพิธีมอบกิ่งพระศรีมหาโพธิ์

ในโอกาสที่อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต ได้ทำพิธีมอบกิ่งพระศรีมหาโพธิ์จากต้นโพธิ์ศรีสุทนต์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้อัญเชิญมาจากพุทธคยา ประเทศอินเดีย อันเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มามอบให้ผู้แทนจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย จำนวน ๔ กิ่ง ในวันที่ ๒๐ กันยายน ศกนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชา พร้อมทั้งจะได้นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑ กิ่ง เพื่อสำแดงถึงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณนั้น นับว่า เป็นนิมิตดีสำหรับประเทศไทยและประเทศอินเดีย ที่จะได้มีสัมพันธไมตรีต่อกันอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งในทางศาสนาและทางวัฒนธรรม

ในพระพุทธศาสนานั้น พระศรีมหาโพธิ์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็น พระบรมศาสดาของพุทธศาสนานี้ ทรงตรัสรู้ภายใต้ต้นโพธิ์นี้ เมื่อประมาณ ๒๕๐๐ กว่าปีก่อนโน้น พุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศไทย และประเทศอื่นเฉลิมฉลองวาระสำคัญนั้นเป็นวันวิสาขบูชา ต้นโพธิ์เป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของวัดทั่วราชอาณาจักรไทย ตาม

ประวัติศาสตร์ของไทยนั้น แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะแผ่เข้ามาในประเทศไทยในสมัยสุโขทัยก็ตาม แต่ประเทศไทยยังมิได้รับต้นโพธิ์ศรีสุพรรณกระทั้งในรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงศรีอยุธยา ต้นพระศรีมหาโพธิ์จึงมีความสำคัญต่อพุทธศาสนาและประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

การที่อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต นำเอากิ่งพระศรีมหาโพธิ์จากต้นโพธิ์ศรีสุพรรณมาสู่ประเทศไทยครั้งนี้ นับว่าเป็นการเหมาะสมแก่กาลสมัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำให้ประชาชนไทยได้รำลึกถึงการแผ่ของพระพุทธศาสนา พร้อมกับนำวัฒนธรรมอันดีงามมาสู่ประเทศไทยเป็นครั้งแรกและดำรงมันอยู่ในชีวิตจิตใจของประชาชนชาวไทย จนทุกวันนี้

ในการที่อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมระหว่างไทยกับอินเดียให้มั่นคงยั่งยืนต่อไปนี้ ย่อมเป็นแรงสำคัญอันหนึ่งที่จะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างประชาชนและประเทศทั้งสอง ประเทศหนึ่งเป็นดินแดนที่กำเนิดของพระพุทธศาสนา และอีกประเทศหนึ่งเป็นดินแดนที่นับถือพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าขอแสดงความศรัทธาในกิจกรรมของอาศรมด้วยความจริงใจ และขอให้อาศรมได้เจริญก้าวหน้าเพื่อประกอบคุณงามความดีเช่นที่ได้ประกอบในวันนี้สืบไป.

Message

by

H.E. Pote Sarasin, Minister of National Development

at

the Presentation of the Sacred Bhra Shri Maha Bodhi Saplings

by

The Thai-Bharat Cultural Lodge

September 20, 1968

This special occasion, the presentation of four sacred Bhra Shri Maha Bodhi Saplings from Buddha Gaya, India, where the Lord Buddha attained enlightenment, to provincial representatives in Thailand for worship and with the fifth Sapling for presentation to His Majesty the King as an expression for His Majesty's graciousness, should be regarded as good omen for Thailand and India, for the occasion provides an opportunity to bind closer both spiritual and cultural relations.

Bhra Shri Maha Bodhi is highly revered in Buddhism. For it was under this very sacred tree over 2500 years ago that the Lord Buddha attained enlightenment. Buddhists in Thailand and other countries had since marked Visaka Puja as a special day for worship and celebration. Although it was recorded in the history of Thailand that Buddhism

was practiced in this country as early as the Sukhothai period, Thailand did not acquire saplings from Bhra Shri Maha Bodhi until later during the reign of King Songtham of Ayudhya. Ever since, Bhra Shri Maha Bodhi had always retained highest eminence in Buddhism and in Thailand Bodhi trees are regarded as an integral part of the Buddhist temples throughout the Kingdom.

The effort by the Thai-Bharat Cultural Lodge in bringing over the sacred Bhra Shri Maha Bodhi is most timely and appropriate. It will serve to remind the Thai people how Buddhism flourished and spread to Thailand and bringing with it for the first time the pure culture which had invariably remained part of the Thai culture until the present day.

The determination by the Thai-Bharat Cultural Lodge to promote the existing culture between Thailand and India should greatly advance the friendly relations between the peoples and the two countries. While one country is a birthplace of Buddhism, the other is the land of Buddhism. In expressing my sincere belief in the Lodge's activities, I would like to convey my very best wishes for every success in the years to come.

**EMBASSY OF INDIA
BANGKOK.**

September 10, 1968

I am very happy to learn that the Thai-Bharat Cultural Lodge has brought from Bodh Gaya five saplings of the Bodhi Tree for presentation to Thailand. These saplings are sacred symbols of the immortal teachings of the Buddha. Coming as they do from India, they also symbolise the historic friendship and spiritual kinship between our two countries. To-day when, as Mahatma Gandhi once put it, 'the eyes of the world are blood-shot with violence', and the hopes and aspirations of mankind are struggling to overcome the forces of destruction, and the doubts, dilemmas and anxieties in the minds of men, the message of peace, compassion and the middle way preached by the Buddha is even more relevant than at any other period in history. May I wish that these sacred saplings of the Bodhi Tree bring ever-increasing good fortune, happiness and success to the friendly and charming people of Thailand.

(K.R. NARAYANAN)

Ambassador of India.

สำสัน

ต้นโพธิ์มีหลายชนิด ที่เป็นไม้ต่างตระกูลกันก็มี แต่ต้นโพธิ์ที่ชาวพุทธเคารพบูชา คือชนิดที่เราเรียกว่า โพธิพฤกษ์ เรียกกันเป็นสามัญในภาษาไทยแต่ก่อนว่าโพใบหรือโพบาย เพื่อให้เห็นว่าโพธิพฤกษ์เป็นไม้ต่างกับต้นโพธิ์อื่น จึงเขียนเป็นต้นโพธิ์ ถ้าต้นโพธิ์ใดเป็นไม้ที่สืบเชื้อสายจากต้นพระศรีมหาโพธิ์พุทธคยา ก็เรียกต้นโพธิ์นั้นว่า ต้นศรีมหาโพธิ์ อันเป็นต้นไม้แห่งความตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประชาชนชาวพุทธย่อมนับถือว่าต้นโพธิ์เป็นสัญลักษณ์แห่งความสุขสงบสันติ และความหวังดีต่อกัน คือไมตรี ซึ่งโลกต้องการอยู่มากในเวลานี้ เพราะฉะนั้นในโอกาสที่มีการมอบกิ่งศรีมหาโพธิ์ แต่ ฯ พณ ฯ พจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และกระทรวงเศรษฐกิจ ในนามของประชาชนและคณะสงฆ์แห่งจังหวัดธนบุรี สุรินทร์ หนองคาย และสงขลาในวันนี้ จึงเป็นนิมิตอันดียิ่งยิ่ง เพื่อเชื่อมสันติไมตรีระหว่างอินเดียนับกับไทยให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้นตราบชั่วกาลนาน

พระยาอนมานราชธน

ประธานอาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต

๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑

भारतवर्ष और थाईलैण्ड के इतिहास में आज 20 सितम्बर, १९६८ का दिन एक विशेष महत्व रखने वाला दिन है। जिसमें इन दोनों देशों के सम्बन्धों का सुदृढ़ बन्धन में एक और कड़ी जोड़ी जा रही है।

जिस वृक्ष के नीचे बैठ साधुनाथ भगवान् गौतम बुद्ध ने उस प्रकाश को प्राप्त किया जिस प्रकाश को किरणें सगुरु विश्व में फैली और सम्पूर्ण जगत “तमसो मा ज्योतिर्गमय” अर्थात् अंधकार में प्रकाश को मत जान दो, इस वेदात्मक सूक्त के अनुसार प्रकाशमय हो उठा।

वह वृक्ष जो भगवान् बुद्ध के बुद्धत्व प्राप्ति के फलस्वरूप हो “बोधि वृक्ष” के नाम से संसार में विख्यात हुआ। उसी बोधि वृक्ष के पांच शाखाएँ जो साकार पूजा को प्रतीक हैं, बुद्ध गया से प्राप्त कर आर्य थाई-भारत संस्कृति आश्रम अर्पण सम्मानित आचार्य श्री माधव नरेश सारसेन (रुबन फोर्ट सारसेन) के हाथों में अर्पण कर रहा है। इसके पूर्व भी बुद्ध गया से इसी बोधि वृक्ष की छः शाखाएँ प्राप्त कर इस देश को अर्पण की जा चुकी हैं।

भारत और थाईलैण्ड के सम्बन्ध आज के कोई नये नहीं हैं। इनके पीछे सदियों से बने आ रहे एक अटूट श्रृंखला है। यदि मैं भूल नहीं कर रहा तो यह सम्बन्ध तभी से है जैसे इस देश का इतिहास प्रारंभ हुआ।

सर्वप्रथम यहांपर इस श्रृंखला का प्रारंभ करने वाला ब्राह्मण धर्म का आगमन हुआ और उसी धर्म के लोग वहाँ इसी देश में घुल-मिल गए और ‘राजगुरु’ के पदवी से विभूषित होकर इसी पाकिस्तानी भूमि में बिलीन हो गए। पर उनकी वंश परंपरा आज तक चली आ रही है।

इसके बाद भगवान् बुद्ध के शिष्य भगवान् बुद्ध के सद-उपदेश को किरणें फैलाने के लिए इस देश में पधार और इस सम्स्त भूभाग को आलोकित किए। वे सब भी इसी पाकिस्तानी भूमि में रहे और इसी में बिलीन हो गए।

ओहो ! कैसे वो उन सबको तपस्वी, साधना और त्यागमयी
भावना । इस देश के आत्मा की महानता भी इसी से परिलक्षित होती
है कि इसने इन सभी पावनताओं को अपने जीवन में अंतर्भूत कर लिया ।

इन दोनों देशों के जिन धार्मिक, सांस्कृतिक, सामाजिक और
व्यावहारिक सम्बन्धों का आभास उपर दिया गया है उनका सुदृढ़ता प्रदान
करने के लिए सन् १९२७ में डा० खीन्दू नाथ टैगोर इस देश में पहुँचे थे।
तत्कालीन थर्ड नैश्वा महामहिम प्रजादीपक तथा राजकुमार श्री मन्त दयाली
निवास जी ने डा० खीन्दू नाथ टैगोर से अनुरोध किया कि भारत से कोई
ऐसा विद्वान् व्यक्ति हमारे देश में भेजिए जो थर्ड भाषा का अध्ययन
कर इसके माध्यम से हमारे ज्ञान आ रहे सम्बन्धों को पुनः जीवित करे।
इसी के फलस्वरूप गुरुदेव खीन्दू नाथ टाकुर जी का अदेश प्राप्त कर
संस्कृत, पाली और अंग्रेजी के विद्वान् स्वर्गीय श्री स्वामी सत्यानन्द पुरी जी
यहाँ पहुँचे जो थर्ड भाषा में गारंगत होकर 'थाई-भारत संस्कृति आश्रम'
(THAI-BHARAT CULTURAL LODGE) की स्थापना कर उसी शृंखला को
रुक छोड़ें। तबसे आज तक स्वामी जी के निदेशित पथ पर चलते हुए
यह आश्रम सुयोग्य विद्वान् फैया अनुमान राजदान जी के नेतृत्व में
अपने लक्ष्य पर चल रहा है, ताकि आदान-प्रदान आदि कार्यक्रमों द्वारा
थाई प्रदेश और भारतवर्ष एक दूसरे के ठीक से जानें और समझें।

बड़ी प्रसन्नता तथा जीएव का विषय है कि यहाँ के पुरातन आयुर्वेद
के चिकित्सक प्रणाली के वैद्यकीय भारत के और भारत से आए वैद्याचार्य
कुमार भट्ट जी के इस पद्धति के प्रथम प्रबलक के रूप में अपना प्रथम आचार्य
मानते हैं। इसी भावना से प्रेरित होकर 'लाज' ने जतन कर एक आयुर्वेदाचार्य
जीनारायण शास्त्री, राजकीय आयुर्वेदिक कॉलेज, लखनऊ (भारत) के
प्रोफेसर तथा राम-कृष्ण मिशन हॉस्पिटल, लखनऊ के आयुर्वेद विभागाध्यक्ष
के यहाँ आमंत्रित किया था जो यहाँ इस वर्ष भी आए थे और यहाँ
के पुरातन आयुर्वेदिक प्रणाली के चिकित्सकों से मिलकर अनुसंधान कार्य
कर रहे हैं।

भारत की तरह ही इस देश की महानता भी इसी से जानी जा सकती है कि हर एक शासना, शासता और शासनीको (Religion, founder and followers) के साथ आदर का दृष्टि कौण तथा व्यवहार करना आ रहा है।

अन्त में भगवान् स्वामीयों के चरणों में प्रार्थना है कि हमारे तीनों देशों के आपसी सम्बन्ध उत्तरोत्तर बढ़ते रहें।

आश्रम को और से मैं उन सभी सहयोगियों विशेषकर का महा-देवविश्वार्थ मीली तथा मिश्र शासना रासम जी का आभारी हूं जिनके प्रयास से बुद्ध गया से ये पवित्र 'कोटि वृक्ष की शाखायें' यहां तक पहुंचाई गयीं। इनके संरक्षण, नन्दनाद का भर उत्साह पूर्वक अग्रिम से सेवा सेवा के उठाए रखा। इनका भी मैं हृदय से कृतज्ञ हूं।

आज के अग्रिम पद का भार लेकर अपने सम्मानित महानुभाव श्री माधव नन्दन साहसिन (रुक्म फेट साहसिन) जी का लाज को और से विशेष-रूप से आभारी हूं जिनोंने इस कार्य को बड़ी दक्षता से सम्पन्न किया।

स्वस्ति ।

पंडित रघुनाथ शर्मा,

संस्कारक,

धाई-भारत संस्कृति आश्रम

१३६/१ श्री कंश रोड

बैकाक, धाईलैण्ड ।

อารัมภบท

ในประวัติศาสตร์แห่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับภารตประเทศ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นวันที่มีความสำคัญยิ่งอีกวันหนึ่ง เพราะในวันนั้นเกลียวแห่งความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ได้ถูกกระชับให้แน่นขึ้นอีกเปลวหนึ่ง

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ กวงพุกษชนดิหนึ่ง และด้วยญาณอันพิเศษเปรียบได้ด้วยแสงสว่างนี้เอง ที่พระองค์ได้ทรงชี้ทางให้โลกเดิน “จากความมืดไปสู่ที่แจ้ง” สมดังบทสวดในคัมภีร์พระเวทที่ว่า “ตมโส มา โชยติรคมย”

ก็แหละพุกษหรือตันไม้ชนิดนี้ โดยเหตุที่เป็นที่ประทับตรัสรู้ของ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้รับขนานนามในกาลต่อมาว่า “โพธิพุกษ” แปลว่า “ต้นไม้แห่งความตรัสรู้”

อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารตรู้สึกเป็นบุญนัยกรรม ที่ได้มีโอกาส ัญเชิญหน่อโพธิพุกษทั้ง ๕ หน่อแห่งตำบลพุกษคยา ในประเทศอินเดีย อันเป็นสถานที่ตรัสรู้แห่งพระพุทธองค์ มาประดิษฐานในประเทศไทย ก่อนหน้านั้น อาศรม ฯ ก็ได้เคยัญเชิญหน่อโพธิพุกษนี้มาประดิษฐานในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้ว ๖ หน่อ

ท่านทั้งหลายย่อมทราบดีแล้วว่า สายสัมพันธ์ระหว่างไทยกับการด
ประเทศนั้น หาใช่เป็นของใหม่ไม่ หากได้มีมาแล้วแต่โบราณกาลนับเป็น
เวลาร้อย ๆ ปี ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิด สายสัมพันธ์นี้ได้มีสืบเนื่องมาตั้งแต่การ
เริ่มต้นของประวัติศาสตร์ของชาติไทยในดินแดนส่วนนี้ของโลกก็ว่าได้

ในเบื้องต้นทีเดียว ได้มีพราหมณาจารย์นำอารยธรรมและวัฒนธรรม
ของอินเดีย มาเผยแพร่ในภาคพื้นส่วนนี้ของโลก บรรดาพราหมณาจารย์
เหล่านั้นมิได้กลับคืนสู่มาตุภูมิของตน หากได้ผสมกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของ
ประเทศและชาติไทยไป สักขีพยานอันดีแห่งความจริงข้อนี้ก็คือ สถาบัน
พราหมณ์และตำแหน่ง “ราชครู” ในราชสำนักของพระมหากษัตริราช
แห่งประเทศไทย แม้ในปัจจุบันนี้

ในกาลต่อมาหรืออาจจะก่อนหน้านั้นก็ได้ ภิกษุสงฆ์ผู้สาวกของพระ
พุทธองค์ก็ได้นำเอา “ธรรมะคือคุณากร” มาสร้างความเป็น “สว่างกระจ่าง
ใจมล” ในดินแดนสุวรรณภูมิอันเป็นแหลมทองของไทยนี้ ภิกษุสงฆ์ผู้สาวก
เหล่านั้นก็จะได้ผสมกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทยไปเช่นเดียวกับ
พราหมณาจารย์ดังได้กล่าวมาแล้วเป็นแน่แท้

ความเสียสละอันใหญ่หลวง ศรัทธาปสาทะอันแข็งแกร่ง อีกทั้ง
ประณิธานอันแน่วแน่ของเหล่าภิกษุสงฆ์และพราหมณาจารย์แห่งบรรพกาลที่ได้
กล่าวมานี้ ช่างเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญและเอาเยี่ยงอย่างเสียนี้กระไร ! ความยิ่ง
ใหญ่ของประชาชาติไทยในการที่ได้รับไว้ซึ่งอารยธรรม และวัฒนธรรมจาก

แดนไกลเหล่านี้ แล้วนำมาดัดแปลงให้เป็นของตนเอง ก็หาได้ค่อยไปกว่าความ
เสียสละ ศรัทธาปสาทะและประณิธานของเหล่าภิกษุสงฆ์และพราหมณาจารย์
เหล่านั้นไม่

ว่าถึงยุคปัจจุบัน ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะกระชับความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทยกับการต่างประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ท่านรัตนกวี ธิปัทมกร
ฐาการ ก็ได้เดินทางมาเยี่ยมกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ พร้อมด้วย
คณะของท่าน และด้วยแรงพระราชดำริแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๗ อีกทั้งพระดำริของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒยากร
ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการอยู่ในขณะนั้น เมื่อท่าน
รัตนกวี ฐาการ เดินทางกลับคืนสู่มาตุภูมิของท่าน ท่านก็ได้จัดการส่งสนธิสัญญา
รูปหนึ่งผู้ปราชญ์เปื่องในการทวิทยาและภาษาอังกฤษ มาศึกษาภาษาและ
วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์ทาง
วัฒนธรรมระหว่างสองประเทศนี้ให้สนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สนธิสัญญารูปนี้
ต่อมาได้เป็นที่รู้จักกันดีในท่ามกลางปัญญาชน และนักเลงหนังสือในประเทศ
ไทย และได้เป็นผู้สถาปนาสถาบัน “อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต”
ซึ่งเป็นสถานที่สังสรรค์ของท่านทั้งหลายอยู่ในขณะนี้ สนธิสัญญาซึ่งกล่าวถึงนี้
คือ ท่านสวามี สัตยานันท ปุรี ผู้ล่องลပ်ไปแล้วในระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ ในปัจจุบัน ด้วยการนำของปราชญ์ไทยซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ
ท่านศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต
ก็ยังคงพยายามจร โลงภารกิจในอันที่จะเสริมสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้น

ระหว่างไทยกับภารต ตามวิถีทางซึ่งท่านสวามี สัตยานันท์ ปุรี ได้วางไว้แต่แรกเริ่ม

เป็นที่น่ายินดีว่า แม้วงการแพทย์แผนโบราณของประเทศไทยก็ยอมรับนับถือตำราว่าด้วยศิลปะการรักษาโรคาพยาธิของภารตประเทศซึ่งมีอยู่เป็นภาษาสันสกฤต และซึ่งในอินเดียมีชื่อเรียกว่า “อายุรเวท” แพทย์แผนโบราณของไทยได้ให้ความยกย่องว่า หมอชีวกโกมารภักจ ผู้เป็นแพทย์ประจำพระพุทธองค์เป็นประดมาจารย์ในวิชาการด้านนี้ของพวกเรา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความรู้ในวิชาแขนงนี้ เมื่อปีกลายและในปีนี้อาศรม ฯ จึงได้เชิญนายแพทย์แผนโบราณจากอินเดีย คือ นายแพทย์ศรีนารายณ ศาสตรี้ ผู้อำนวยการแผนกอายุรเวทแห่งโรงพยาบาลรามกฤษณะมิชชันและอาจารย์ผู้บรรยายวิชาแขนงนี้แห่งวิทยาลัยอายุรเวทศาสตร์ ในเมืองลักเนา ประเทศอินเดีย มาศึกษาและทำการค้นคว้าตำรายาแผนโบราณในประเทศไทย โดยร่วมมือกับคณะแพทย์แผนโบราณของไทย ซึ่งขณะนี้ทั้งสองฝ่ายก็ยังร่วมมือศึกษาค้นคว้ากันอยู่

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมสูง มีจิตใจกว้างขวางโอบอ้อมอารีของประชาชาติไทยนั้น จะเห็นได้อย่างชัดแจ้งจากการที่นานาภาษาและนานาวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ได้เข้ามาหยั่งรกรากและเจริญงอกงามอยู่ในประเทศนี้ ลักษณะเช่นนี้ก็มีให้เห็นอยู่ในภารตประเทศ

อาศรม ฯ รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิสุทธีโมลี เจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยา และพระภิกษุศาสนรัศมี ผู้เป็นกำลังสำคัญใน

การบันดาลให้หน่อพระศรีมหาโพธิ์ทั้ง ๕ หน่อนี้ เดินทางมาถึงประเทศไทย
ได้โดยสวัสดิภาพ และเมื่อมาถึงแล้ว อาจารย์แส สายะเสวี ก็ได้กรุณา
รับไปพักพุ่มทะนุถนอมจนเจริญเติบโตดังที่ท่านกำลังเห็นอยู่ ณ ที่นี้ อนึ่ง การ
ที่ ฯพณฯ พจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติและ
กระทรวงเศรษฐกิจ ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านมาเป็นประธานใน
พิธีนี้ ก็นับว่าเป็นเกียรติและเป็นโชคดีของอาศรม ฯ เป็นอย่างยิ่ง แต่ท่าน
เหล่านั้น อาศรม ฯ ขอจารึกความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขออานุภาพคุณพระรัตนตรัยจงดลบันดาลให้สัมพันธภาพ
ระหว่างประเทศทั้งสองของเรา เจริญแน่นแฟ้นและยั่งยืนสถาพร
อย่าได้มีวันเสื่อมสลาย และขอทุกท่านจงเจริญด้วยอายุ วรรณะ
สุขะ พละ ทุกเมื่อเทอญ ฯ

คุณเสวี

บัณฑิตมุนาถ ศรีมา

ผู้อำนวยการ

อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต

พระนคร

๒๐ กันยายน ๒๕๑๑

(เรื่องอะไร กุศลาสัย แปลจากภาษาฮินดี)

To-day we are gathered here in this solemn ceremony to make a presentation of five saplings of the Bodhi Tree to the people of Thailand. This small token, I hope, will add another link to the friendship between India and Thailand.

As you all know, it was under the Bodhi Tree in Bohd Gaya that Prince Siddhartha attained enlightenment and became the Buddha. The Bodhi Tree is, therefore, sacred not only to the Buddhists but to all those who value the priceless teachings of the Buddha. On this auspicious occasion, the Thai-Bharat Cultural Lodge has the honour to present these saplings of the Bodhi Tree to our Hon'ble guest, His Excellency Mr. Pote Sarasin, Minister for National Development and Economic Affairs in the Royal Thai Government. Some time ago the Thai-Bharat Cultural Lodge had presented six saplings of the Bodhi Tree to this country. It is my hope that this presentation to-day would be considered as a symbol of the friendly and brotherly relations existing between India and Thailand. These relations are not new but centuries old and go back to very beginnings of the history of the two countries. Even before Buddhism came to Thailand, the Brahmins came to Thailand bringing with them not only their religion but rituals and ceremonies, which were absorbed and assimilated into the

beliefs and customs of the people in Thailand. However, the most abiding bonds between India and Thailand were established by the spread of Buddhism and the great teachings of the Buddha.

In modern times, the visit of Poet Rabindranath Tagore in 1927 marked a new stage in the development of cultural relations between India and Thailand. During Dr. Tagore's visit, it was suggested to him that a scholar be sent from India to Thailand who could study the Thai language and culture and thus help to revive the cultural relations between India and Thailand. As a result, under the instructions of Gurudev Tagore, the late Swami Satyanand Puri, a scholar in Sanskrit, Pali and English, arrived in Thailand, studied the Thai language and founded the Thai-Bharat Cultural Lodge. Since then, this institution has been functioning in accordance with the principles laid down by Swami Satyanand Puri under the able leadership of such distinguished scholars and statesmen like H.H. Prince Dhani Nivat Krommun Bidyalabh, H.R.H. Prince Wan Waithayakorn Krommun Naradhip Bongsprabandh and Phya Anuman Rajathon. Under the auspices of the Thai-Bharat Cultural Lodge, it has been possible for the peoples of Thailand and India to exchange ideas in order to be able to understand each other.

In the field of medicine, as in that of culture and religion, there have been common links between India and Thailand. It is not widely known that the founder of the Indian system of medicine "Ayurveda", Sage Jivaka Kumara Bhatt, is also considered in Thailand by Thai traditional physicians as their first Acharya. Recently, in order to revive this ancient connection between India and Thailand, the Thai-Bharat Cultural Lodge invited last year Ayurveda Acharya Narayan Shastri of the Government Ayurvedic College in Lucknow and head of the Ayurvedic Department of the Ramakrishna Hospital, Lucknow, to visit Thailand, to study the Thai system of medicine and to exchange ideas with Thai doctors. Shri Narayan Shastri has come to Thailand again this year and he is doing research in collaboration with the practitioners of the old Ayurvedic system of medicine in Thailand.

One particularly great characteristic of the Thai nation which we in India admire is the respect and tolerance which its people and Government extend to all religions. India has also a similar tradition. May I pray to God for the continued growth of good relations between our two countries.

On behalf of the Lodge, I should like to thank all those who have helped to make this function a success,

especially to Phra Deb Visuddhi Moli and Bhikkhu Sasana Rasmi, through whose endeavours, these sacred Bodhi saplings have been brought from Bodh Gaya. I am also grateful to Mr. Sae Sayasevi who has looked after and tended these saplings after their arrival in Thailand. On behalf of the Thai-Bharat Cultural Lodge, I should like also to thank most cordially His Excellency Mr. Pote Sarasin for finding time to preside over this ceremony and lend grace to the proceedings. I should also like to thank the Ambassador of India for being present on this occasion.

Pandit Raghunath Sharma

Director

Thai-Bharat Cultural Lodge

Bangkok, Thailand.

ความสำคัญของตันโพธิ

นับแต่โบราณกาลมา ตันโพธิซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะของพระพุทธเจ้าได้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ทั้งนี้ก็เพราะตันโพธิเป็นต้นไม้ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และเป็นวัตถุแห่งการสักการะอย่างสูงประการหนึ่ง พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ในอดีตได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณภายใต้กิ่งไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง คัมภีร์พระบาลีกล่าวว่า พระพุทธเจ้าทั้ง ๒๔ พระองค์ก่อนหน้าพระโคตมพุทธเจ้านั้นได้ตรัสรู้สัมโพธิญาณภายใต้กิ่งไม้ต่าง ๆ กัน และไม่ว่าจะเป็นต้นอะไรก็ตามที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เป็นที่ประทับตรัสรู้ ต้นไม้นั้นก็ได้กลายเป็นวัตถุอันควรแก่การสักการบูชาของมวลพุทธศาสนิกชน และมีชื่อเรียกในคัมภีร์พระบาลีว่า โพธิรุกข หรือ โพธิ เถย ๆ ด้วยประการฉะนี้ จึงปรากฏในคัมภีร์พระบาลีว่า พระโกณฑัญญะพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ณ ควางตันนอสสุตถ พระทัญจกรพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ณ ควางตันสิรีสี พระมณฑลพุทธเจ้า พระสุนนพุทธเจ้า พระเรวตพุทธเจ้า และพระโสภิตพุทธเจ้า ทั้งสี่พระองค์นี้ได้ตรัสรู้ ณ ควางตันนาค พระอนิรมลสุตพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ณ ควางตันนอชฺชน พระปทุมพุทธเจ้า พระนารทพุทธเจ้า สองพระองค์นี้ได้ตรัสรู้ ณ ควางตันมหาโสณ พระปทุมุตตร

พุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันสาละ พระสุเมธพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันนิมพ
 พระสุชาตพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันไผ่ พระปิยทสสีพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ
 ควางตันกกุธ พระอดตทสสีพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันจุมปก พระธมมทส
 สีพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันพิมพซาล พระสิหุตตพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควาง
 ตันกณณิการ พระคิสสุพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันอสน พระมุสสุพุทธเจ้าโค
 ตรัสรู้ ณ ควางตันอมณฑะ พระวิปสสีพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันปาฏลี พระ
 สีขีพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันปุลนทริก พระเวสสุสภพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควาง
 ตันสาละ พระกกุสนธุพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันสิรีสี พระโกนาคมนพุทธเจ้า
 โคตรัสรู้ ณ ควางตันอุทุมพร และพระกสสปพุทธเจ้าโคตรัสรู้ ณ ควางตันไทร.

ในกัลป์ปัจจุบันนี้ ได้มีพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ คือ ๑. พระ
 กกุสนธุพุทธเจ้า ๒. พระโกนาคมนพุทธเจ้า ๓. พระกสสปพุทธเจ้า และ
 ๔. พระโคตมพุทธเจ้า หรือพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันที่เราสักการบูชากันอยู่
 ตำนานของลังกาทวีปกล่าวไว้ว่า กิ่งต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าทั้งสี่พระองค์นี้ประทับ
 ตรัสรู้ ได้รับการอัญเชิญไปปลูกไว้ ณ เกาะลังกาโดยภิกษุณีสามรูปด้วยกันตาม
 ลำดับ คือ ๑. ภิกษุณีรุจานันทา ๒. ภิกษุณีกนกทศดา และ ๓. ภิกษุณี
 สุธมมา

กล่าวกันว่า ต้นโพธิ์ที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงใช้เป็นที่พักตรัส
 สัมมาสัมโพธิญาณนั้น ได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อม ๆ กับพระกำเนิดของเจ้าชาย

สิทธิ์ตะเอง และหลังจากได้เป็นสถานที่ตรัสรู้ของเจ้าชายสิทธิ์ตะแล้ว ก็ได้มีชีวิตสืบต่อมาเป็นเวลาหลายร้อยปีเพื่อให้สาธุชนได้สักการบูชา

คัมภีร์พระบาลีกล่าวว่า เจ้าชายสิทธิ์ตะได้ประทับอยู่ ณ ควงไม้โพธิ์เป็นเวลา ๗ วัน หลังจากทรงใช้ความพยายามอย่างยั้งยวดในอันที่จะทำลายรูปและภพทั้งปวงในอดีต เพื่อจะเข้าสู่ความว่างเปล่าอันปราศจากกาลเวลาและขอบเขต ณ ที่นั้นเองพญามารร้ายได้ใช้ความพยายามทำลายล้างการบำเพ็ญตบะของพระองค์ ในยามแรกของรัตติกาลหลังจากที่ได้ประทับอยู่ ณ ควงไม้โพธิ์แล้ว เจ้าชายสิทธิ์ตะได้บรรลุนิพพานวิสาขาสติญาณ หรือที่เรียกว่าระลึกชาติได้ ครั้นในยามกลางแห่งคืนเดียวกัน พระองค์ก็ได้บรรลุนิพพานจิตขุญาณ หรือที่เรียกว่ามีตาทิพย์ ต่อมาในยามสุดท้ายแห่งคืนเดียวกันนั้นแหละ เจ้าชายสิทธิ์ตะก็ได้บรรลุนิพพานรู้แจ้งแทงตลอดว่าอวิชชาคือความไม่รู้ เป็นมูลเหตุแห่งความทุกข์โศกเศร้าทั้งปวงในโลก และด้วยการทำลายอวิชชานั้นเท่านั้นที่จะสามารถช่วยให้สัตว์ทั้งปวงรอดพ้นได้จากการเวียนเกิดเวียนตายแห่งวัฏฏสงสาร และที่ ณ ควงตันโพธิ์อีกนั้นแหละที่เจ้าชายสิทธิ์ตะได้ทรงค้นพบว่ามูลเหตุแห่งการเวียนเกิดเวียนตายเป็นห่วงสัมพันธ์กันอยู่ ๑๒ ประการ หรือที่เรียกว่านิทาน ๑๒ ซึ่งพระองค์ทรงขนานนามว่าปฏิจจสมุปบาท คือ กฎแห่งเหตุและผล หรือกฎแห่งการอุปถัมภ์เกี่ยวเนื่องกัน ด้วยความสำคัญดังที่ได้พรรณานามัน ต้นโพธิ์จึงเป็นต้นไม้ที่มีความหมายมากสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก.

พระเจ้าอโศกมหาราช จอมจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ของอินเดียได้เสด็จ
ไปนมัสการตันโพธิ์ที่ตำบลพุทธคยาด้วยพระองค์เอง พระองค์ได้ทรงสร้าง
อารามสงฆ์ขึ้น ณ ที่นั้น ซึ่งมีสภาพคล้ายกับอารามสงฆ์ซึ่งมีอยู่ในปัจจุบัน
นอกจากนี้ยังปรากฏเป็นหลักฐาน ในประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา ในประเทศ
อินเดียว่า พระองค์ได้ถวายจตุปัจจัยไทยทานแด่ภิกษุสงฆ์จำนวนไม่น้อยซึ่ง
พำนักอยู่ ณ ที่นั้น หลวงจีนฟาเหียนนักจาริกแสวงบุญมีชื่อของจีน ได้บันทึก
ไว้ในสมุดท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศอินเดียของท่านว่า :

“อันว่าศรัทธาปสาทะ ที่พระเจ้าอโศกทรงมีต่อตันพระศรีมหาโพธิ์
นั้นมียุ่อย่างเหลือหลาย พระองค์เสด็จไปนมัสการตันพระศรีมหาโพธิ์เป็น
ประจำเพื่อทรงบำเพ็ญสมาธิภาวนา ขจัดกิเลสตัณหาตามหลักของมรรคแปด
ประการ อยู่มาวันหนึ่งมเหสีของพระเจ้าอโศกได้ทรงทราบจากข้าราชการบริพารว่า
พระเจ้าอโศกเสด็จไปใช้เวลาอยู่ที่ตันพระศรีมหาโพธิ์บ่อย ๆ และเป็นเวลา
นาน ๆ ความจริงข้อนี้ทำให้มเหสีเกิดความริษยาในตันพระศรีมหาโพธิ์เป็น
อันมาก ถึงกับไม่สามารถยับยั้งโทสจริตไว้ได้ จึงในวันหนึ่งขณะที่พระเจ้า
อโศกเสด็จไปที่อื่น พระนางได้ทรงสั่งให้ข้าราชการบริพารไปโค่นตันพระศรีมหา
โพธิ์เสีย ครั้นพระเจ้าอโศกเสด็จกลับมาทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพอัน
ปราศจากกิ่งก้านสาขาและแม้แต่ลำต้นของตันพระศรีมหาโพธิ์เข้า พระองค์ก็
ทรงเศร้าสลดรันทดพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ถึงกับทรงเป็นลมล้มพับแน่นิ่งอยู่ ณ
โคนตันพระศรีมหาโพธิ์นั้น บรรดาเสวกามาตย์ข้าราชการบริพารต่างต้องถวายการ

นวดพื้นและต้องใช้น้ำเย็นเช็ดพระพักตร์และพระวรกายของพระองค์อยู่พักใหญ่ พระเจ้าอโศกมหาราชจึงทรงฟื้นคืนสติ ด้วยพระประสงค์ที่จะทรงอารักขาให้ ต้นพระศรีมหาโพธิ์รอดพ้นจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เกิดขึ้นได้อีก พระองค์จึงทรงบัญชาให้หมู่เสวกามาตย์ก่อกำแพงอิฐขึ้นล้อมรอบโคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ และทรงกำชับให้ดูแลรักษาเป็นอย่างดีด้วยการบำรุงรดด้วยน้ำนมวัววันละ ๑๐๐ หม้อ ครั้นแล้วพระเจ้าอโศก จอมจักรพรรดิก็ทรงทอดพระวรกายลงบนพื้นปดพีพร้อมกับทรงตั้งพระปณิธานว่า จะไม่ทรงลุกขึ้นตราบเท่าที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้นยังไม่แตกหน่ออ่อนออกมา ตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงตั้งพระปณิธานยังมีทันจะขาดคำเลย หน่อใหม่เล็กๆ ก็พลันแตกออกมาจากโคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ยังให้เกิดความมหัศจรรย์แก่ผู้ อยู่ ณ ที่นั้นโดยถ้วนทั่ว และนับตั้งแต่นั้นมาตราบจนปัจจุบัน ต้นพระศรีมหาโพธิ์หน่อใหม่ก็มีความสูงอย่างน้อยถึง ๑๐ จางแล้ว”^๑

ภารกิจสำคัญยิ่งที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงปฏิบัติก็คือ การส่งสมณทูตอัญเชิญพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานไว้ ณ เกาะลังกา ซึ่งมีเจ้าชายมเหศวรพระราชโอรส และเจ้าหญิงสังฆมิตราพระราชธิดาของพระองค์เอง เป็นหัวหน้าคณะ ตอนที่เจ้าหญิงสังฆमितรา นำพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ไปประดิษฐาน ณ ลังกาทวีปนั้น พระนางได้ทรงอัญเชิญหน่อต้นพระศรี-

๑ ข้อความตอนนี้นำมาจากหนังสือ “Buddhist Shrines in India” ของนายเทวปรียะวาลสิงหะ เลขาธิการมหาโพธิ์สมาคมแห่งประเทศไทย ๑ จางมีความสูงประมาณ ๑๐ ฟุต

มหาโพธิจากตำบลพุทธคยานี้หน่อหนึ่ง ไปปลูกในนครอนูราชปุระอันเป็นเมืองหลวงของลังกาในสมัยนั้นด้วย และแม้ในปัจจุบัน ต้นโพธิ์ต้นนี้ก็ยังมีชีวิตชงอกงามอยู่หลังจากที่ได้หยั่งรากลงในผืนแผ่นดินลังกา มาแล้วเป็นเวลากว่า ๒,๐๐๐ ปี กล่าวกันว่าต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่นครอนูราชปุระนี้เป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนานที่สุดในโลก

ในหนังสือชื่อ “Ancient Geography of India” เซอร์อเล็กซานเดอร์คานนิงแฮม นักโบราณคดีมีชื่อของอินเดีย ได้เขียนเกี่ยวกับต้นโพธิ์อีกต้นหนึ่งซึ่งปลูกไว้ที่เมืองเปศวระประมาณ ๕๐๐ ปี หลังจากต้นที่ได้ปลูกไว้ที่นครอนูราชปุระว่า :

“สถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในเมืองเปศวระ ก็คือที่ที่ต้นพระศรีมหาโพธิ์ขึ้นอยู่ ซึ่งอยู่ห่างประมาณหนึ่งไมล์ครึ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเมือง โพธิ์ต้นนี้สูงประมาณ ๑๐๐ ฟุต แผ่กิ่งก้านสาขาชงอกงามซึ่งตามตำนานปรัมปราเล่าว่าเป็นที่ประทับของพระศากยพุทธเจ้า เมื่อตอนที่พระองค์ประทานพุทธาจาเกี่ยวกับการประสูติของพระเจ้ากนิษกะ กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่อีกพระองค์หนึ่งผู้ทรงมีพระอุปการคุณอย่างยิ่งวัดแก่พุทธศาสนาเมื่อตอนไปถึงเมืองเปศวระ หลวงจีนฟาเทียนมิได้สังเกตเห็นพระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้ แต่หลวงจีนชุนหยงผู้ไปถึงเมืองเปศวระในกาลต่อมา ได้พรรณนาว่าพระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้มีความสูงใหญ่มาก มีกิ่งก้านสาขาที่บหนารอบด้าน ผู้ใดที่เข้าไปยืนใต้ต้น จะไม่สามารถมองเห็นท้องฟ้าได้”

หลวงจีนซุนหงู ได้เขียน พรรณนาไว้ในบันทึกการเดินทางของท่านต่อไปว่า พระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้พระเจ้ากนิษกะได้ทรงอัญเชิญไปปลูก ณ ที่นั้นอันเป็นสถานที่ที่พระองค์ได้ทรงฝังกระดูกทองแดงบรรจุระแนงของพระสกุ๊ปซึ่งทำด้วยเปลือกหอยไว้ พระเจ้ากนิษกะทรงพระวิตกว่า อาจจะมีคนขุดลักเอากระดูกทองแดงนี้ไปหลังจากที่พระองค์เสด็จสวรรคตไปแล้ว เข้าใจว่าบาเบอร์-จักรพรรดิมุสลิมได้ทอดพระเนตรเห็นพระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้ในปี ค.ศ. ๑๕๐๕ ตอนที่พระองค์เสด็จไปเมืองเปศวร เพราะพระองค์ได้ทรงพรรณนาถึง “ต้นไม้ใหญ่มหึมา” ต้นหนึ่งที่ตำบลเบคราม ซึ่งพระองค์ “ได้ประทับบนหลังม้ารีบเสด็จไปทอดพระเนตรทันที” เซอร์อเล็กซานเดอร์คันนิงแฮม ได้เขียนต่อไปในหนังสือเล่มเดียวกันว่า “โพธิ์ต้นนี้คงจะมีอายุยืนนานไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ ปี” และโดยเหตุที่ อบุลฟาซัล มิได้พูดถึงโพธิ์ต้นนี้ในบันทึกการท่องเที่ยวเมืองเปศวร ซึ่งเขาเดินทางไปถึงใน ค.ศ. ๑๕๙๔ เซอร์อเล็กซานเดอร์คันนิงแฮมจึงสรุปว่า “พระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้นั้นคงจะได้ตายเสียแล้วด้วยความเก่าแก่ก่อนหน้าที่อบุลฟาซัลจะได้เดินทางไปถึงเมืองเปศวร”

บรรดาท่านที่เคยไปนมัสการพระที่สังเวชนียสถาน ณ ตำบลสาวัดดีในประเทศอินเดีย คงจะจำได้ว่า มีโพธิ์ต้นหนึ่งขึ้นอยู่หน้าซากปรักหักพังของวิหารเชตวันอันเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมศาสดาเป็นเวลานานถึง ๑๙ พรรษา ท่านผู้อ่านคงจะทราบดีแล้วว่า สาวัดดีเป็นเมืองที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับพุทธประวัติ คำสอนส่วนมากหรือที่เรียกกันว่าพระสูตรต่าง ๆ

พระบรมศาสดาก็ได้ทรงแสดงที่เมืองสาวัตถีนี้เอง ต้นโพธิ์หน้าวิหารเชตวัน ซึ่งกล่าวถึงนี้มีชื่อว่าต้นโพธิ์อานันทะตามชื่อพระอานนท์ ผู้เป็นอัครสาวกองค์หนึ่งของพระพุทธเจ้า นายเหวปริยะวาสิสิงหะ เลขาธิการมหาโพธิสมาคม แห่งประเทศอินเดีย ได้เขียนเกี่ยวกับการปลุกต้นโพธิ์อานันทะนี้ไว้โดยอ้าง คัมภีร์โบราณเล่มหนึ่งของลังกาชื่อ “ปุษาวลีย์” เป็นหลักว่า

ในครั้งพุทธกาลนั้น แม้ว่าสาวัตถีและวิหารเชตวันจะเป็นนิवासสถานที่มีความสะดวกสบายอยู่ไม่น้อย แต่ก็ปรากฏว่าพระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ เมืองสาวัตถีเพียงชั่วระยะเวลาสามเดือน คือในระหว่างฤดูฝนเท่านั้น ที่เหลืออีกเก้าเดือนพระองค์จะทรงจาริกไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่พระธรรม คำสอน บรรดาสัตว์บุรุษและอุบาสกอุบาสิกาผู้มีศรัทธาความเลื่อมใสในพระองค์ อย่างยิ่งยวด ต่างก็ปรารถนาที่จะได้เห็นพระองค์ประทับอยู่ ณ เมืองสาวัตถี อย่างเป็นทางการถาวร แต่เมื่อไม่สามารถจะกราบทูลให้พระองค์ทรงปฏิบัติเช่นนั้นได้ เขาเหล่านั้นจึงวิงวอนให้พระองค์ประทานปูชนียวัตถุอะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้เก็บไว้สักการบูชาในระหว่างที่พระองค์มิได้ประทับอยู่ที่เมืองสาวัตถี พระอานนท์ผู้เป็นอัครสาวกได้รับพระราชทานพุทธานุมัติให้นำต้นโพธิ์จากตำบลพุทธคยามาปลูกไว้ที่หน้าวิหารเชตวัน เพื่อเป็นเครื่องหมายแทนพระบรมศาสดา เพื่อที่สาธุชนจะได้นมัสการกราบไหว้ กล่าวกันว่าพระมหาโมคคัลลาน์ ผู้เป็นอัครสาวกอีกองค์หนึ่ง ได้ใช้อธิปาฏิหาริย์เหินฟ้าไปัญเชิญต้นพระศรีมหาโพธิ์มาจากตำบลพุทธคยา ครั้นต้นโพธิ์มาถึง บรรดาสาธุชนต่างก็

ปรารถนาที่จะให้ พระเจ้าปเสนทิภคินีแห่งแคว้นสวตตีทรงเป็นผู้ปลุกตนโพธิ์นั้น แต่พระเจ้าปเสนทิภคินีปฏิเสธโดยประทานเหตุผลว่า ตำแหน่งหน้าที่ของภคินีหาความจริงยั่งยืนและแน่นอนมิได้ พระองค์จึงทรงเห็นเป็นการสมควรที่จะให้คหบดีเป็นคนปลุกเพราะลูกหลานของเขจะได้ดูแลรักษาต่อไป ดังนั้นอนาถบิณฑิกคหบดีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งเมืองสวตตีซึ่งเป็นผู้สร้างมหาวิทยาลัยเชตวันเอง จึงได้รับเลือกให้เป็นผู้ปลุกตนโพธิ์ และประชาชนต่างก็ขนานนามว่าตนโพธิ์อานันทะ ตามชื่อพระอานนทอัครสาวกผู้เป็นกำลังสำคัญในการขอพระราชทานพุทธบรมพุทธานุญาตให้ได้มาซึ่งโพธิ์ตนนั้น พระพุทธองค์ได้ประทานเกียรติและความศักดิ์สิทธิ์ด้วยการประทับบำเพ็ญสมาธิ ณ โคนต้นโพธิ์อานันทะเป็นเวลาหนึ่งราตรี และนับแต่นั้นมาสาธุชนชาวเมืองสวตตีก็ได้ใช้ต้นโพธิ์อานันทะเป็นปูชนียวัตถุแทนพระองค์ในระหว่างที่พระองค์มิได้ประทับอยู่ ณ เมืองสวตตี

พฤติกรรมและเรื่องราว จากคัมภีร์และตำนานพุทธศาสนาที่ ได้ยกมาพรรณนาโดยย่อข้างต้นนี้ ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงความสำคัญที่ต้นโพธิ์มีอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของมวลพุทธศาสนิกชน นับแต่โบราณกาลมาตราบจนถึงปัจจุบัน

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ประเทศไทยกับประเทศอินเดีย มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณกาล พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ

ของไทยก็มีแหล่งกำเนิดในประเทศอินเดีย แม้ตัวอักษรและภาษาของไทยก็ได้รับอิทธิพลจากอินเดียไว้มิใช่น้อย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันใดจะจีรังยืนนานยิ่งไปกว่าความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมเห็นจะไม่มี ความสัมพันธ์ชนิดนี้อาจจะสลายหรือเสื่อมคลายไปได้ตามกาลเวลาและสถานการณ์ แต่ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมจะยืนยงคงอยู่ยาวนานเท่านั้น

ในอดีตกาลพระโสณะและพระอุตตระได้นำพระพุทธศาสนามาประดิษฐานไว้ในสุวรรณภูมิ ดินแดนอันร่มรวยและสวยงามนี้ วัฒนธรรมสัมพันธ์ซึ่งอุบัติขึ้นระหว่างไทยกับภารตประเทศแต่ครั้งกระโน้น ได้ผลิดอกออกช่อเป็นสักขีพยานปรากฏให้เราเห็นตราบเท่าทุกวันนี้ จริงอยู่ที่ในยุคกลางความสัมพันธ์อันนี้ได้คลายตัวลงบ้าง แต่ก็ยังเป็นโชคดียิ่งของทั้งสองประเทศที่ความสัมพันธ์ดังว่านี้มีได้ถึงแก่การสลายไปอย่างสิ้นเชิง ในยุคปัจจุบัน อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต อุบัติขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้เห็นความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมระหว่างไทยกับอินเดีย ทวีความสนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เห็นจะต้องกล่าวถึงก็ได้ว่า ท่านสวามีสตยานันทปุรี ผู้ให้กำเนิดแก่อาศรมนี้และผู้เป็นทูตทางวัฒนธรรมจากดินแดนภารต ได้รับการต้อนรับและความรักใคร่เพียงใดจากบรรดาพี่น้องชาวไทยตลอดระยะเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ในประเทศนี้

อาศรม วัฒนธรรมไทย - ภารต รู้จักเป็นเกียรติและเป็นกุศลบุญราศีอย่างสูงที่ได้ โอกาสอันเชิญ หน่อพระศรีมหาโพธิจากต้นจริงที่ตำบลพุทธคยา มาอภินิชนทานการแต่พุทธบริษัทพี่น้องชาวไทยในวันนี้ ในโอกาสข้างหน้าก็เช่น

เดียวกัน อาศรม ฯ จะพยายามรับใช้พี่น้องชาวไทยด้วยการเป็นสื่อกระชับความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสองของเรา ให้สนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะการกระทำเช่นนี้เป็นวัตถุประสงค์อันแน่วแน่ของอาศรม ฯ มาแต่เริ่มแรก และจะเป็นเช่นนี้สืบต่อไปเสมอ.

อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต

(พากย์ไทยโดย เรืองอุไร กุศลาลัย)

THE IMPORTANCE OF BO-TREE

Since long past Bodhi Tree the symbol of Buddha's triumph, has a great importance for Buddhists for its long history of existence and as an object of deep veneration. All the Buddhas attain Buddhahood under a certain tree. According to the Pali Canon 24 predecessors of Gautama Buddha attained Enlightenment under different trees. As each Buddha attains Buddhahood under a tree, it becomes a sacred object from that time and is called Bodhirukkha or simply Bodhi. Thus, Kondanna attained Buddhahood under Asvattha or Ficus Religiosa tree, Buddha Dipankara attained Enlightenment under Sirisa, Mangala, Sumana, Revata and Sobbita, under Naga Tree, Anomadassi under Ajjuna tree, Paduma and Narada under Mahasona tree, Padumuttara under Sala, Sumedha under Nimba, Sujata under bamboo, Piyadassi under Kakudha, Atthadassi under Champaka, Dhammadassi under the tree of Bimbajala, Siddhattha under the tree of Kanikara, Tissa under Asana tree. For Phussa Buddha it was the Amara tree, for Vipassi it was a tree of Patali, for Sikhi a Pundarika, for Vessabhu a tree of Sala, for Kakusandha a Sisira, for Konagamana an Udumbara and for Kassapa a Banyan tree.

Four Buddhas were born during this Kalpa Kakusandha, Konagamana, Kassapa and Gautama Buddha. The

Ceylon Chronicles tell us that the branches of the Bodhi Trees of these Buddhas were taken to Ceylon and planted by the nuns Rucananda, Kanakadutta and Sudhamma respectively.

The Original tree under which Prince Siddhartha attained Buddhahood sprang up simultaneously with his birth and stood there for centuries for the devotees to worship.

It is said that under this tree Prince Siddhartha was seated for seven days on the point of breaking past all forms and realms whatsoever into the timeless infinite of the Void, and there Mara sought to tempt him from his world-transcending task. On the night of the seventh day while the Bo-Tree beneath which He sat rained down red blossoms, the Prince acquired in the first watch the knowledge of his previous existence, in the middle watch the devine eye, and in the last He found out that ignorance is the root cause of all evil, and only by the cessation of this ignorance one can be emancipated from Samsara. Under this very Bo-Tree He traced the word of miseries upwards in a purely scientific spirit, to twelve links, called the twelve Nidanas. This the Buddha called by the name of "Paticca Samuppada." Hence the importance of the Bo-Tree.

Asoka visited the Bo-Tree at Buddhagaya. He built a shrine, probably similar to the one which now exists at the place, and lavished alms upon the crowds of mendicants—a hundred thousand gold pieces. Fa-Hien's account of the visit of the Emperor Asoka is very interesting. He says,

in his travels that "the Emperor Asoka used to visit the Bodhi tree habitually to repent himself on his sins "to chastise himself and subject himself to the eight purifications. The king's wife asked whether the king daily repaired to the Promenade. (?) The Grandees replied that he always went to the tree Peito. The queen awaited the time when the king was not there, and sent people to cut and throw down the tree. When the king returned and beheld this he was so troubled and afflicted that he fell to the earth. The nobles bathed his face with water, and after a long time he returned to his senses. He caused a brick wall to be built round the roots of the tree and then to be watered with a hundred pitchers of cows' milk. He cast himself upon the ground, and made oath never to rise again unless the tree were reproduced. Scarcely had he made this oath, then the tree began to sprout again from its roots, and from that time to the present—it has become at least ten chang high¹"

Asoka's most important mission was the one that carried Buddhist teachings to the Island of Ceylon. The proselytizing party was headed by Mahendra, the king's son, who was followed presently by the princess-nun Sanghamitta, the king's daughter, who bore with her a branch of the Sacred Bo-Tree. The tree being planted, grew and is growing to this day in Anuradhapura, where it is in excellent

1 Quoted by Devapriya Valisinha in his Buddhist Shrines in India.

preservation even today after 2,000 years of continued existence, nourished by the pious Buddhists of the Island. It is thus the oldest historical tree in the world.

Alexander Cunningham give an account of another sapling of Bo-Tree in **his Ancient Geography of India**, which was planted in Peshawar most probably 500 years later than that of Anuradhapura. He says that "another famous site at Parashawar was the holy Pipal tree, at 8 to 9 li, or 1 1/2 miles to the south-east of the city. The tree was about 100 feet high, with wide spreading branches, which according to the tradition, had formerly given shade to Sakya Buddha, when he predicted the future appearance of the great king Kanishka. The tree is not noticed by Fa-Hian, but it is mentioned by Sun-Yung as the Pho-thi, or Bodhi tree, whose, branches spread out on all sides, and whose foliage shuts out the sight of the sky.

Sung-Yun further states that the tree was planted by Kanishka, over the spot where he had burried a copper vase containing the pearl tissue lattice of the great stupa, which he was afraid might be abstracted from the tope after his death. This same tree would appear to have been seen by the Emperor Baber in A.D. 1505, who describes it as the "Stupendous Tree" of Begram, which he "immediately rode out to see." It must then, Cunningham says "have been not less than 1500 years old, as it was not mentioned in A.D. 1594 by Abul Fazl, in his account

of Gorkatri at Peshawar. Cunnigham concludes that "It had previously disappeared through simple old age and decay."

The people who have visited Savatthi, will remember the Bodhi Tree just in front of the ruins of the famous Jetavana monastery, where Buddha spent most of his rainy seasons—nineteen, and the major part of his life. This was also the place where the most important events took place in the life time of Buddha himself. The Bodhi Tree which stands in front of the ruins of this famous monastery was named Ananda Bodhi after the name of venerable Ananda, who was one of the celebrated disciples and attendants of the Buddha. Devapriya Valisinha, the General-Secretary of Mahabodhi Society of India, quotes the following story about the plantation of this Bodhi Tree from a Sinhalese classic called Pujavaliya.

In spite of the many amenities available at the Jetavana monastery Lord Buddha spent there only three months in the year viz. during the rainy season, and during the other nine months, he was away on tour carrying the message of hope he had discovered to each and every hamlet of the vast country. His followers in Savatthi desired his permanent residence in the city but this being impossible they begged him for some token so that they may at least venerate it during his absence. To satisfy the craving of the people, Ananda obtained the Lord's permission to plant a sapling of Buddhagaya Bodhi tree. Mahamoggallana who was famous for his supernatural powers volun-

teered to bring the sapling which he did by going through the air. After the sapling was brought, it was the wish of every one that King Pasenadi should plant it, but he declined the honour saying that the tenure of Kings was uncertain and that it were better for a great merchant to do it so that he and his successors may take care of it for all time to come. Thereupon Anathapindika was selected for the honour and, with great ceremonies, he planted it in front of the monastery, he himself had built. Lord Buddha blessed and sanctified it by passing one whole night under it in meditation. From that time, it took the place of the Teacher during his absence for the devotees to make their offerings.

The foregoing canonical and historical account of the Bodhi-Tree goes to show how and with what zeal and veneration the devotees of the Compassionate One, since his life-time till down to our own age, preserved this most ancient cultural symbol—The Bodhi Tree.

It is a well known historical fact that Thailand derived her religion, her culture, script and to a certain extent the language directly from India. All other relations between the countries may under go change in the vortex of time, but the cultural bonds between them continue for generations and generations.

In the past it was venerables Sona and Uttara—the Mission of Asoka which brought India's message of love and goodwill to Thailand—the beautiful country beyond the sea.

The then established deep and abiding relations are even witnessed today in the culture and civilization of these two countries. Although during the Middle Ages these old contacts were loosened, but fortunately they were never lost and will never be lost. In our modern age, with the sole aim of restoring these old relations, the Thai Bharat Cultural Lodge was founded. It is needless to mention the love and affection with which the Thai people received and welcomed the Late Swami Satyanand Puri—the Cultural Ambassador—the Founder of this Lodge.

It is a matter of extreme pleasure that this Lodge on this auspicious occasion is presenting the most venerated object—a sapling of Bodhi Tree which directly comes from its birth place—Buddhagaya.

The Lodge in the future too will always exert its best in extending cultural relations between the two countries. Its sole objective is to increase cultural understanding, cooperation, spiritual relations and solidarity of our traditional friendship.

Thai Bharat Cultural Lodge.

พิมพ์ที่ ศูนย์การพิมพ์ ซอยสกลนคร (ซอย ร.ร. ดุสิตพัฒนการ)
ใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนราชวิถี โทร. 71284
นางวิไล ห่อไธย . ผู้พิมพ์และโฆษณา